

Teatr Azji

Teatr Azji: Chiny, Japonia, Korea, Indie, Indonezja i kraje Azji Południowo-Wschodniej

opiekunowie specjalizacji:

dr hab. Jagoda Hernik Spalińska, prof. IS PAN

Maurycy Gawarski (Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski)

Bloki zajęć:

- twórczość teatralna Chin, Japonii, Korei, Indii, Indonezji i wybranych krajów Azji Południowo-Wschodniej (teatry tradycyjne)
- współczesna sztuka dramatyczna w krajach azjatyckich
- obecność polskich teatrów na scenach teatralnych krajów Azji
- możliwości promocji polskiego teatru w tych krajach
- podstawowe wiadomości na temat kultury i cywilizacji tych krajów
- lekcje podstaw języka chińskiego, japońskiego, koreańskiego, indonezyjskiego
- zajęcia praktyczne z wybranych form azjatyckich sztuk scenicznych

Po raz pierwszy w dziejach polskiej teatrologii uczestnicy studiów podyplomowych IS PAN będą mieli możliwość zapoznania się z licznymi formami sztuki scenicznej krajów Azji, zdobywając wiedzę dostępną dotychczas jedynie wąskiej grupie polskich teatrologów oraz orientalistów.

Wykłady na kierunku „Teatr Azji” podzielone zostały na pięć modułów: moduł chiński, moduł japoński, moduł koreański, moduł indyjski, moduł indonezyjski i krajów Azji Południowo-Wschodniej, w obrębie których poruszane będą zagadnienia prezentujące w sposób kompleksowy, w teorii i z elementami praktyki, rodzimą twórczość teatralną tych regionów (teatry tradycyjne), jak i współczesną sztukę dramatyczną. Ważnym tematem poruszonym podczas wykładów będzie obecność polskich teatrów na scenach teatralnych Azji na przestrzeni ostatnich lat oraz możliwości promocji polskiego teatru w tych krajach.

Dodatkowym atutem kierunku będą wykłady podczas których przedstawione zostaną podstawowe wiadomości z dziedziny kultury i cywilizacji tych obszarów oraz lekcje podstaw języka chińskiego, japońskiego, koreańskiego oraz indonezyjskiego. Zajęcia zostaną wzbogacone również o wykład z antropologii kultury azjatyckiej i wykład poświęcony metodologiom badań teatrologicznych.

Studia w roku akademickim 2017/2018 rozpoczną się w październiku b.r. i będą trwały dwa semestry; podczas 11 zjazdów (sobota – niedziela) odbędzie się łącznie 88 wykładów i zajęć praktycznych, a także imprezy towarzyszące. Zajęcia prowadzone będą przez kilkunastu wybitnych polskich orientalistów i teatrologów – zarówno teoretyków, jak i praktyków azjatyckich form teatralnych, w tym pracowników naukowych i absolwentów Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Wydziału Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Teatralnej w Warszawie, Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych oraz Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie.

Moduł chiński, Maurycy Gawarski, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski (20 wykładów)

Wykłady z zakresu teatrów Chin podzielone zostały na trzy bloki tematyczne. Pierwszy z nich obejmuje zagadnienia dotyczące chińskiego teatru tradycyjnego (*xiqu*), którego najbardziej rozpowszechnionym gatunkiem jest *jingju* (tzw. opera pekińska). Podczas serii wykładów przedstawiona zostanie koncepcja estetyczna tradycyjnego muzycznego teatru chińskiego oraz jego główne cechy, takie jak synkretyzm czy konwencjonalizm. Zagadnienia te omawiane będą w kontekście trzech warunków koniecznych dla zaistnienia teatru, tj. nadawcy komunikatu, którym jest aktor, odbiorcy komunikatu, którym jest widz i przestrzeni, w której może zaistnieć teatr, czyli sceny teatralnej. Przedstawione zagadnienia rozwijane będą i uzupełniane podczas kolejnych wykładów, których narracja zbudowana będzie w oparciu o bogaty autorski materiał fotograficzny i filmowy.

Drugi blok tematyczny stanowić będą zagadnienia związane z chińskim teatrem dramatycznym (*huaju*), powstałym w oparciu o teatr dramatyczny tradycji zachodniej, w okresie od jego powstania na początku XX w. do czasów współczesnych. Ważnym zagadnieniem poruszonym podczas zajęć będzie obecność polskich teatrów na scenach Chin na przestrzeni ostatnich lat oraz możliwości promocji polskiego teatru w Chinach.

Trzeci blok tematyczny stanowić będą wykłady wprowadzające z zakresu kultury i cywilizacji Chin oraz lekcje podstaw języka chińskiego.

Moduł japoński, dr Jakub Karpoluk, Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych (25 wykładów)

Moduł japoński studiów podyplomowych „Teatr Azji” będzie poświęcony dziedzictwu japońskich sztuk widowiskowych, teoretycznym punktem wyjścia dla rozważań szczegółowych jest złożona koncepcja antropologii widowisk. Tak więc omówione zostaną zagadnienia związane z kulturową rzeczywistością performatywną, poruszone zostaną m.in. tematy: rytualizacji, zabawy, gestu i tańca, relacji człowiek – maska, transformacji ciała w kontekście kultury japońskiej. Program obejmuje analizę klasycznych gatunków japońskich sztuk widowiskowych: *nō*, *kyōka* i lalkowego teatru *bunraku*, nadal żywo się rozwijających i dowodzących ścisłych związków pomiędzy dramataми społecznymi a scenicznymi. Przedstawione zostaną także widowiska *minzoku geinō*, o agrarnym rodowodzie, od setek lat rozwijających się poza głównymi centrami artystycznymi, w tym: *onikenbai* i *shishiodori* oraz te posiadające, wzorem *kagura*, charakter sakralny. Następnie omówione zostaną gatunki teatralne, które pojawiły się wraz z XIX i XX wiecznymi przemianami kultury japońskiej: ruch teatralny *shingeki*, będący udaną próbą przeszczepienia na grunt japoński sztuki dramatycznej euro-amerykańskiego kręgu kulturowego, związku teatru i kina, teatr awangardowy, z II połowy XX wieku, taniec *butō* oraz

nowe prądy teatralne rozwijające się w wieku XXI. Analizie poddane zostaną także liczne gatunki narracji wokalne: *heike biwa*, *rakugo*, *shinnai bushi* oraz *kōdan*. Każde z wymienionych wyżej widowisk zostanie dokładnie omówione w oparciu o literaturę przedmiotu oraz zilustrowane materiałami audiowizualnymi – nagraniami spektakli teatralnych oraz filmami dokumentalnymi. Program zostanie uzupełniony o zagadnienia związane z recepcją teatru japońskiego na Zachodzie, szczególnie w Polsce, omówiona zostanie także problematyka transkulturowych praktyk widowiskowych. Część teoretyczna zostanie uzupełniona warsztatami tradycyjnego teatru *nō*, w ramach, których uczestnicy zostaną zaproszeni do nauki tańca (*shimai*) i śpiewu (*uta*) zgodnych ze wzorami wypracowanymi przez szkoły Kanze i Kita, praca będzie odbywała się pod kierunkiem badaczy polskich, ale i zaproszonych artystów japońskich – zawodowych aktorów i muzyków *nō*. Zajęcia, w ramach bloku japońskiego, będą prowadzone we współpracy z grupą najwybitniejszych specjalistów polskich, których prace naukowe koncentrują się wokół zagadnień związanych z japońskimi teatrami i widowiskami.

Moduł koreański, dr hab. Ewa Rynarzewska, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski (12 wykładów)

Zasadniczym założeniem cyklu zajęć, poświęconego teatrowi koreańskiemu i realizowanego w ramach zajęć „Teatr Azji” (PAN IS 2017/2018), jest zapoznanie słuchaczy studiów z zagadnieniem teatru koreańskiego, zarówno tradycyjnego, jak i współczesnego, który obejmuje następujące główne gatunki i nurty teatralne: taneczne widowiska maskowe (*t'alch'um*), przedstawienia lalkowe i teatr *p'ansori*, klasyczną operę *ch'ang-gŭk*, teatr „nowej szkoły” (*shinp'a*) i „dramat nowy” (*shin-gŭk*), a ponadto koreański teatr dramatyczny i awangardowy, rozwijający się pod silnym wpływem współczesnego teatru zachodniego oraz tradycyjnej kultury dawnej Korei.

Zasadniczą część wykładów poprzedza omówienie podstawowych faktów historycznych i społecznych, takich jak: panowanie dynastii koreańskich, polityczne wydarzenia z XX stulecia czy społeczne stosunki w dawnej Korei. Poznanie tych faktów umożliwi słuchaczom pełniejsze zrozumienie procesów artystycznych i charakteru teatru koreańskiego. W ramach tego wstępnego omówienia słuchacze poznają również podstawy pisma koreańskiego, nauczą się odczytywać słowa koreańskie, zdobędą informacje na temat najważniejszych, funkcjonujących oficjalnie i nieoficjalnie sposób transkrypcji wyrazów koreańskich.

Moduł indyjski, prof. UW dr hab. Bożena Śliwczyńska, Wydział Orientalistyczny, Uniwersytet Warszawski (12 wykładów)

Cykl zajęć poświęconych teatrowi indyjskiemu (w ramach zajęć „Teatr Azji”) przedstawi w zarysie zagadnienia teatru indyjskiego w jego różnorodnym kontekście i wielości form. Z przyczyn oczywistych, mamy bowiem do czynienia z dziedzictwem kulturowym potężnego subkontynentu, skoncentrujemy się na najważniejszych kwestiach, czyli klasycznym teatrze sanskryckim i jego estetyce, odnoszącej się również w dużej mierze do innych tradycji teatralnych Indii, które omówimy w ramach cyklu. Zostanie też przedstawiona praktyka sceniczna wciąż istniejącego teatru klasycznego (*kudijattam*). Odniesiemy się też do ważnego na kulturowej mapie Indii nurtu teatru miejskiego (XIX w.), dającego początek teatrowi współczesnemu, który odwołuje się do tradycji teatru obcego, czyli zachodniego. Wątek relacji teatru indyjskiego i polskiego również zostanie poruszony. Kwestiom zagadnień kulturowych (językowych i społecznych) poświęcimy wykłady początkowe, kwestie te będą też omawiane, zgodnie z potrzebą, w trakcie kolejnych wykładów.

Moduł indonezyjski i Azji Południowo-Wschodniej, dr Marianna Lis (12 wykładów)

Moduł indonezyjski w ramach studiów podyplomowych „Teatr Azji” poświęcony będzie tradycyjnym i współczesnym teatrom oraz formom widowiskowym z Jawy, Bali i Sumatry. Podczas serii wykładów przedstawiona zostanie historia istniejącego nieprzerwanie od ponad tysiąca lat jawajskiego teatru cieni *wayang kulit*. Teatr ten, chociaż głęboko zakorzeniony w tradycji, nadal wzbudza niesłabnące zainteresowanie współczesnych odbiorców podejmując aktualne tematy, wprowadzając nowe techniki animacji lalek i redefiniując role pełnione przez lalkarzy. Omówione zostaną również inne, wybrane rodzaje *wayangu*, takie jak m.in. *wayang beber*, *wayang golek* czy *wayang orang* oraz balijska odmiana *wayang kulit*. Osobne wykłady poświęcone zostaną tradycyjnym dramatycznym formom teatralnym, takim jak wywodzący się z Jawy *ketoprak* czy *ludruk* oraz pochodzący z Sumatry Zachodniej *randai*. Równie ważne będzie przedstawienie teatru i dramatu współczesnego, poczynając od czasów kolonialnych, poprzez rozwój dramaturgii tworzonej w języku indonezyjskim w XX wieku, aż do omówienia najważniejszych twórców teatralnych drugiej połowy XX i początków XXI wieku. Przedstawione zagadnienia zaprezentowane zostaną w oparciu o autorski materiał audiowizualny.

Wykłady poprzedzone zostaną wprowadzeniem przybliżającym podstawy języka indonezyjskiego oraz najważniejsze informacje dotyczące Indonezji. Uczestnicy zajęć będą mieli również możliwość nauki gry na *gamelanie* – tradycyjnej orkiestrze jawajskiej towarzyszącej przedstawieniom. Uzupełnieniem warsztatów będą wykłady analizujące rolę muzyki i tańca w tradycyjnych teatrach Indonezji.

Moduł indonezyjski dopełniać będą dwa wykłady przedstawiające wybrane formy teatralne i widowiskowe z Azji Południowo-Wschodniej. Wśród omówionych zagadnień znajdują się m.in. *wayang siam*, *mak yong* oraz *bangsawan* z Malezji, *nang talung* i *nang yai* z Tajlandii, *lakhon khol* i *nang sbek thom* z Kambodży oraz *yoke thé* z Birmy.